

บทที่ ๑

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยกำลังอยู่ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของประเทศ และประชาชนคนไทย การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยก่อให้เกิดแรงกดดันในทุกๆ ด้านของสังคมไทย ทั้งนี้เพราะ ปัญหาใน อดีตที่สั่งสมมาอย่างยาวนานล้วนมีต้นเหตุมาจากความล้าหลังในเรื่องการศึกษา (ถวัลย์มาศจรัส. ๒๕๔๔: คานา) การปฏิรูปการเรียนรู้ใหม่จะช่วยพัฒนาคนไทยให้เป็นคน ที่มีความรู้คู่คุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งทั้งหลาย (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. ๒๕๔๔: ๖) อนาคตของประเทศไทยขึ้นอยู่กับเด็กและ เยาวชน เพราะในโลกยุคใหม่ การแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้และความสามารถของคนในชาติจึงจำเป็นต้องปฏิรูป การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น มีทักษะในการจัดการ มีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดีงาม และรักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง (รุ่งแก้วแดง. ๒๕๔๔: ๑๑) หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้คือการปฏิรูปจากการยึดเนื้อหาวิชา มายึดนักเรียนเป็นตัวตั้งหรือ ที่เรียกว่า นักเรียนสำคัญที่สุด (ประเวศ วะสี. ๒๕๔๔: ๕) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ หมวดที่ ๔ มาตราที่ ๒ ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า นักเรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้นักเรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพและมาตรา ๒๔ กระบวนการจัดการเรียนรู้ กล่าวว่า ให้ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดการศึกษาโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผูกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ๒๕๔๕: ๑๓) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มี ปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดความสามารถในการคิดเป็นหนึ่ง ในจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิดการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้กรอบความคิดในเรื่องการพัฒนาการศึกษาเพื่อเตรียมคนในสังคมแห่งความรู้และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ คือ ผู้เรียนควรสามารถนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าหา ความรู้และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และมีจิตวิทยา ศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๕๑) ประชาชนต้องได้รับการศึกษาด้านความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนเป็น อย่างดี รวมทั้งได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ นอกห้องเรียน

การศึกษาเป็นการพัฒนาชีวิต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่จะดำเนินไปหรือมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าทั้งนี้การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านกระบวนการศึกษาที่ถูกต้องจะเป็นการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง พัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นการพัฒนาและเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาบุคลากรของชาติ ทำให้พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตเป็นไปในทางสร้างสรรค์ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างผาสุก มั่นคงคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น มีความรู้คู่คุณธรรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖ ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของชาติไว้ ดังนี้ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข

จากปัญหาที่พบในระดับชั้นเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาและแก้ปัญหาการเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือในการแก้ปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
๒. เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

คำถามการวิจัย

๓. กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในประวัติศาสตร์ชาติไทย ระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้อย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่สนใจได้ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหายุติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และส่งเสริมพัฒนาการตามศักยภาพของนักเรียนให้สามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ขอบเขตในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร : ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือเด็กนักเรียนแผนกวิชาคหกรรมศาสตร์ ระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

กลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เลือกแบบเจาะจง จากระดับชั้นที่มีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด จำนวน ๑๘ คน

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ รายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ระยะเวลาในการศึกษา ได้แก่ ปีการศึกษา ๒๕๖๔

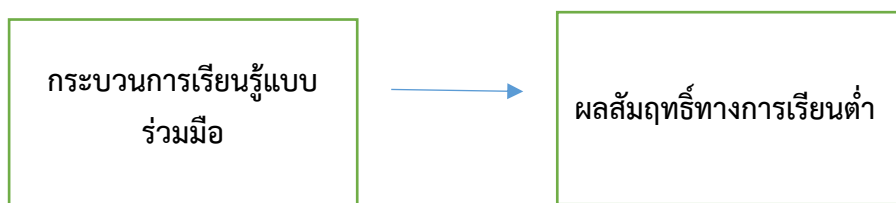
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น : การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือในการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ตัวแปรตาม : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ มาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาและแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง พัฒนาความคิด ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน ช่วยการปรับตัวในสังคมให้ดีขึ้น และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ดึงดูดความสนใจในการเรียน ให้นักเรียนได้มีจิตใจที่จดจ่ออยู่ในการเรียนรู้อย่างมากขึ้น ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

สมมุติฐานในการวิจัย

หลังการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือแล้ว นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น
๒. นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น
๓. นักเรียนเกิดทักษะการทำงานร่วมกัน
๔. นักเรียนรู้จักปรับตัวในสังคมได้ดีขึ้น

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในประวัติศาสตร์ชาติไทย ระดับหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

๑. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑
 - การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑
 - การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑
๒. หลักการจัดการการเรียนรู้
๓. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - ๓.๑ ความหมายและแนวคิดของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - ๓.๒ ทฤษฎีและหลักการของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - ๓.๓ องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ
 - ๓.๔ ประโยชน์ของกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - ๓.๕ ข้อดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - ๓.๖ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเชิงทฤษฎี
๔. วิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑

๑. หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

๒. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

๓. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ขี้อัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนด

การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๑

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียน เพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามที่สถานศึกษากำหนดทุกระดับการศึกษา

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้และเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อพิจารณาว่าตัวชี้วัดนั้นครอบคลุมและสอดคล้องกับลักษณะ ธรรมชาติของวิชา งาน กิจกรรมที่รับผิดชอบหรือไม่อย่างไร

ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นตอนที่ ๓ ศึกษาแนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนว่าจะดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยวิธีใดดังต่อไปนี้ คือ

๑. บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ

๒. จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๓. จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๔. ปลุกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวันของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ ๔ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนก่อนการพัฒนา

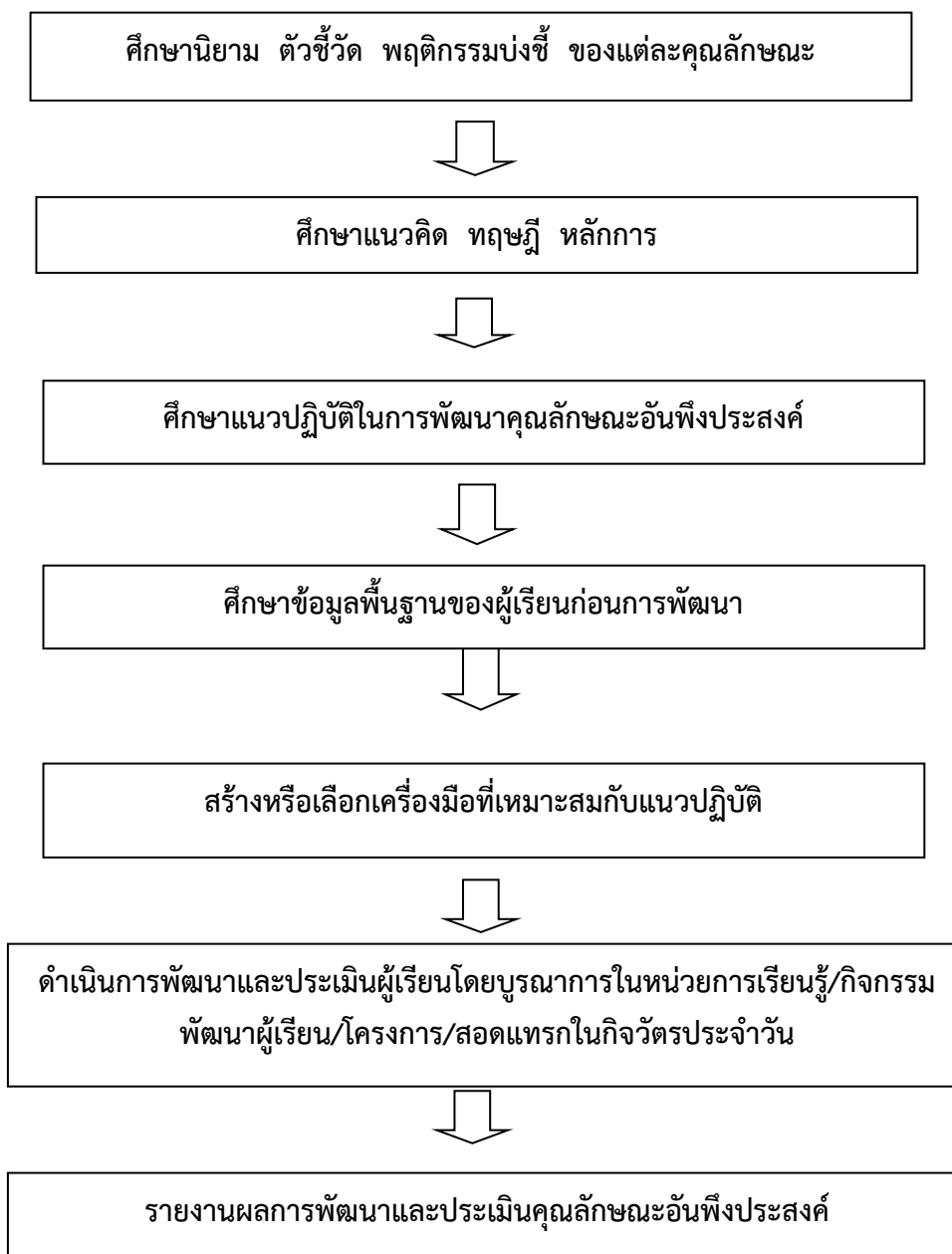
ขั้นตอนที่ ๕ สร้างหรือเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม / สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่

เลือกดำเนินการตามขั้นตอนที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๖ ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้และประเมินเป็นระยะ ๆ ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ให้ปรับปรุงพัฒนา แล้วประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ขั้นตอนที่ ๗ รายงานผลการพัฒนาต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

แผนผังที่ ๑ ขั้นตอนการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒. หลักการจัดการการเรียนรู้

๑. ในการจัดการการเรียนรู้การให้การเสริมแรงภายหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของผู้เรียนจะช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองที่เหมาะสม นั้น

๒. การเว้นระยะการเสริมแรงอย่างไม่เป็นระบบ หรือเปลี่ยนรูปแบบการเสริมแรงจะช่วยให้การตอบสนองของผู้เรียนคงทนถาวร เช่น ถ้าผู้สอนชมว่า“ดีมาก” ทุกครั้งที่ผู้เรียนตอบถูกอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนจะเห็นความสำคัญของแรงเสริมน้อยลง ผู้สอนควรเปลี่ยนเป็นแรงเสริมแบบอื่นบ้าง เช่น ยิ้มพยักหน้า หรือบางครั้งอาจไม่ให้แรงเสริม

๓. การลงโทษที่รุนแรงเกินไปผลเสียมาก ผู้เรียนอาจไม่ได้เรียนรู้หรืออาจลืมสิ่งที่เรียนได้เลยควรใช้วิธีการจัดการเสริมแรงเมื่อผู้เรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น การใช้ถ้อยคำไม่สุภาพของผู้เรียน แม้ได้บอกและตักเตือนแล้วยังใช้อีก ผู้สอนควรงดการตอบสนองต่อพฤติกรรมนั้น เมื่อไม่มีใครตอบสนอง ผู้เรียนจะหยุดพฤติกรรมนั้นไปในที่สุด

ทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theory) เป็นกรอบงานวิจัยที่จัดระบบของความรู้หรือข้อมูล และเหตุการณ์เรียนรู้ที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นการจัดระบบใหม่ของประสบการณ์เดิมที่มีมาก่อน หรือเป็นหลักการของการเกิดการเรียนรู้ที่สามารถทำการทดสอบได้ สามารถอ้างอิงถึงเหตุการณ์และประยุกต์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้มีพัฒนาการมาจากทฤษฎีจิตวิทยา ซึ่งมีการศึกษาทดลองเริ่มตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา^๔

ทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory) การเรียนรู้คือกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด คนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยินการสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน^๕

ความสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีเกิดจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงที่ต้องอาศัยเหตุผลเพื่อนำไปสู่การเกิดระเบียบกฎเกณฑ์ที่ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่างๆ แล้วนำมาตรวจสอบสมมติฐาน เมื่อเกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นได้แล้วจึงสรุปความคิดที่เป็นรูปธรรมนั้นออกมาเป็นทฤษฎีต่อไปแล้วทฤษฎีเหล่านั้น ก็จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป ในการปฏิบัติงานใดๆ ถ้าหากผู้ดำเนินการปราศจากหลักการและทฤษฎีเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ย่อมประสบปัญหาและอุปสรรคได้โดยง่าย สำหรับการจัดการกระบวนการเรียนรู้นั้น ถ้าเราได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ย่อมจะเกิดประโยชน์และสามารถนำแนวคิดจากทฤษฎีต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องในโอกาสที่เหมาะสม เรื่องนี้ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ได้สรุปไว้ว่า ทฤษฎีและการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่ควรทำความเข้าใจกันไปเสมอ ดังคำกล่าวของคิตต์ (Kid,๑๙๗ อ้างอิงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ๒๕๓๘ : ๓๖) ที่ว่า ทฤษฎีที่ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ เป็นสิ่งที่ไร้ความหมาย และการปฏิบัติงานที่ขาดทฤษฎีก็เปรียบเหมือนคนตาบอด ” (Theory without practice is empty , and practice without theory is blind)^๖

กระแสนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทฤษฎีการเรียนรู้

แต่เดิมนักคิดมักใช้วิธีการสร้างองค์ความรู้ในเชิงปรัชญาในการอธิบายและพิสูจน์ ยืนยันความคิดเชิงปรัชญาของตน แต่ต่อมาเมื่อโลกมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้นจึงได้มีการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Process) มาใช้ในการพิสูจน์ ทดสอบแนวความคิด ความเชื่อเหล่านั้น เป็นผลให้เกิดทฤษฎีและหลักการทางการศึกษาขึ้นเป็นจำนวนมาก ความเชื่อด้านการศึกษา หรือการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ นั้น ได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่องศาสตร์และศิลป์ที่ใช้ในการสอนเด็ก โดยได้รับอิทธิพลมาจากกระแสนิยมทางวิทยาศาสตร์ และกระแสนิยมเกี่ยวกับศิลปะด้านการสอนประกอบดังนี้

๑. กระแสความคิดทางวิทยาศาสตร์ แนวคิดทางวิทยาศาสตร์เป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงการศึกษาค้นคว้าเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยวิธีการที่เคร่งครัดต่อระเบียบวิธีการวิจัย โดยเน้นการทดลอง ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ กระแสความคิดทางวิทยาศาสตร์ ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก มีนักการศึกษาได้ใช้แนวทางการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ในการศึกษา ค้นคว้า นับเป็นการวิจัยอย่างมีกฎเกณฑ์มากกว่าการศึกษาในระยะที่ผ่านมาในอดีตซึ่งอาศัยเพียงความเชื่อถ้อยล่อย ๆ เท่านั้น วิธีดังกล่าวมาสู่การเกิดทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ขึ้นในเวลาต่อมา

๒. กระแสความคิดเกี่ยวกับศิลปะด้านการสอน เป็นแนวคิดที่เน้นศิลปะในการเรียนรู้โดยการค้นหาวิธีการในการรับความรู้แบบใหม่ ๆ แล้วทำการวิเคราะห์ถึงความสำคัญของประสบการณ์ที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ลักษณะแนวคิดที่สำคัญคือ การคิดที่ว่า การเรียนรู้นั้นควรจะมีการเริ่มต้นโดยใช้สถานการณ์ต่างๆ มากกว่าเริ่มต้นจากเนื้อหาวิชา ทั้งนี้วิธีการสอนแบบดั้งเดิมทั่วไปที่ใช้กันอยู่มากเริ่มต้นจากผู้สอน (Teacher center) หรือจากเนื้อหาวิชาเป็นอันดับแรก (Subject Matter) แล้วจึงมองดูที่ตัวผู้เรียนเป็นอันดับที่สอง ลักษณะการเรียนการสอนแบบดังเดิมนั้นผู้เรียนจะต้องพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับหลักสูตรซึ่งต่างจากศาสตร์และศิลป์ด้านการสอนในช่วงศตวรรษที่ ๒๐ ที่ปรับเปลี่ยนแนวคิดมาสู่การจัดการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) โดยมีจุดเน้น ให้ผู้เรียน เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและมีผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมในระยะแรก คือ มิลเลอร์และ ดอลลาร์ด (Miller and Dillard) ทั้งสองท่านได้เขียนหนังสือชื่อ “Social Learning and Lmitation” ในปี ๑๙๔๑ โดยชี้ให้เห็นว่ามีความจำเป็นเสมอไปที่จะต้องเสริมแรงพฤติกรรมเพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยแนะนำว่า การเสริมแรงและการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นในตัวเด็กเองได้ เมื่อพฤติกรรมของเด็กสอดคล้องกับพฤติกรรมของคนอื่น

แบนดูรา (Bandura) เป็นอีกผู้หนึ่งที่สนับสนุนแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมได้เสนอานิยามของทฤษฎีในหนังสือ “Social Foundations of Thought and Action” ในปี ๑๙๖๙ โดยได้อธิบายการสังเกตและการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบด้วย ๔ กระบวนการ คือ ความใส่ใจ (Attention) การจดจำ (Motivation) ซึ่งเป็นแรงเสริมที่มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยตรงหรือ จากการคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลเหมือนตัวแบบ (พรณี ช. เจนจิต, ๒๕: ๓ ๓๘๓ ๖)

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ มีนักคิดและนักจิตวิทยาเกิดขึ้นจำนวนมากและแนวคิดเริ่มมีความหลากหลายขึ้น ทฤษฎีการเรียนรู้ในยุคนี้เริ่มมีลักษณะของความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น มีการนำแนวทางการทดลองตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มาใช้มากขึ้นเป็นลา สามารถจัดเป็นกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ใน ยุคนี้ ออกเป็น ๔ กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

๑. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) นักคิดในกลุ่มนี้มองธรรมชาติมนุษย์ในลักษณะที่เป็นกลางคือ ไม่ดี ไม่เลว การกระทำต่างๆ ของมนุษย์เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (Stimulus- Response) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง กลุ่มพฤติกรรมนิยมให้ความสนใจกับ“พฤติกรรม” มากเพราะพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน สามารถวัดได้และทดสอบได้หมายหลักของนักพฤติกรรมนิยม คือ การค้นหาและระบุถึงกฎที่สามารถควบคุมการเรียนรู้ โดยให้ความสุขใจต่อความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งสิ่งเร้าหมายถึง เหตุการณ์หรือสิ่งใด ๆ ที่สามารถรับรู้ได้โดยผ่านอวัยวะรับสัมผัสของบุคคลส่วนการตอบสนอง หมายถึงการที่บุคคลแสดงอาการโต้ตอบต่อสิ่งเร้าที่รับรู้

๒. ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพุทธินิยม (Cognitive) นักคิดในกลุ่มพุทธินิยม หรือกลุ่มความรู้ความเข้าใจ หรือกลุ่มที่เน้นกระบวนการทางปัญญา หรือความคิด นักคิดกลุ่มนี้เริ่มขยายขอบเขตของความคิดที่เน้นทางด้านพฤติกรรมออกไปสู่กระบวนการทางความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการภายในของสมองโดยเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเพียงเท่านั้น การเรียนรู้ของมนุษย์ มีความซับซ้อนยิ่งไปกว่านั้น การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดจากการสะสมข้อมูล การสร้างความหมาย สร้างความสัมพันธ์ของข้อมูล และการดึงข้อมูลออกมาใช้ในการกระทำและการแก้ปัญหาต่างๆ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาของมนุษย์ในการที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตนเอง

๓. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) นักคิดกลุ่มมนุษยนิยมให้ความสำคัญของความ เป็นมนุษย์ และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่ามีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตนหากบุคคลได้รับอิสรภาพและเสรีภาพมนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มผสมผสาน (Eclecticism) กลุ่มนี้จะผสมผสานแนวคิดระหว่างพฤติกรรมนิยม และพุทธินิยมB (ehavior Cognitive) โดยอาศัยทฤษฎีและหลักการที่หลากหลายของทั้งสองแนวคิด เช่น แนวคิดของกาเย เป็นต้น โดยกาเยเชื่อว่าความรู้สึกมีสิ่งหลายประเภท บางประเภทสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องใช้ความคิดที่ลึกซึ้ง บางประเภทมีความซับซ้อนมากจำเป็นต้องใช้ความสามารถในขั้นสูง กาเยได้จัดลำดับขั้นการเรียนรู้ซึ่งเริ่มจากง่ายไปหายากโดยผสมผสานทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพฤติกรรมนิยม และพุทธินิยมเข้าด้วยกัน

ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการจัดการการเรียนรู้

แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันล้วนเป็นการเสนอมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่สามารถอ้างอิง ตรวจสอบได้ด้วยหลักการและเหตุผลและสามารถประยุกต์ใช้ได้ไม่ยากนัก ผู้เขียนได้รวบรวม ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ และเห็นว่าสามารถนำแนวคิดจากทฤษฎีไปประยุกต์สู่ หลักการจัดการการเรียนรู้ได้อย่างมีความหมายทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน ดังนี้

๑. ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike ค.ศ. ๑๘๑๔ – ๑๙๔๙)

แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ ธอร์นไดค์ เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยม มีความเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ บุคคลมีการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ จนกว่าจะพบวิธีที่ดีและเหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหาและเป็นการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้ว บุคคลจะใช้รูปแบบ การตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียวและจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ

กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์สรุปได้ดังนี้ (American Psychology Association, ๒๐๐๖)

๑.๑ กฎแห่งผลลัพธ์ (Law of Effect) ระบุว่าการรู้ผลของการกระทำที่ได้ปฏิบัติไปแล้วจะก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้โดยวิธีการลองผิดลองถูก เมื่อบุคคลได้รับผลจากการกระทำของตนในลักษณะที่ตนเองพึงพอใจ โดยเฉพาะการได้รับรางวัล ย่อมอยากจะทำซ้ำต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจก็ จะทำให้ไม่อยากเรียนรู้ซ้ำ ดังนั้น การได้รับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

๑.๒ กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสภาวะแวดล้อม ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย และจิตใจ

๑.๓ กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การกระทำและการปฏิบัติจริงของผู้เรียนเป็น กระบวนการที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง การฝึกหัดหรือกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้ นั้น คงทนถาวร ถ้าไม่ได้ฝึกหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ การเรียนรู้จะไม่คงทนถาวร และในที่สุด อาจลืมได้จากแนวคิด ทฤษฎีการเชื่อมโยงของ ธอร์นไดค์ สามารถสรุปหลักการจัดการการเรียนรู้ได้ดังนี้

๑. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ต้องอาศัยทั้งการฝึกหัดและการได้รับรางวัล

๒. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง (ในสถานการณ์ที่เหมาะสม) จะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา จดจากการเรียนรู้ได้ดี และเกิดความภาคภูมิใจในการที่ได้ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

๓. การสำรวจความพร้อมหรือการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการ สอนบทเรียน เช่น การสำรวจความรู้พื้นฐานเพื่อดูว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนต่อไปหรือไม่

๔. หากต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องใดจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่าง แท้จริงก่อน แล้วจึงให้ฝึกฝนโดยการกระทำสิ่งนั้นบ่อยๆ แต่ไม่ควรให้กระทำในลักษณะซ้ำซากเพราะจะทำให้ ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้

๕. การให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลของการกระทำที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว โดยเฉพาะผลที่ตนพึงพอใจจะช่วยให้ การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ การศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือรางวัล ที่ผู้เรียนพึงพอใจ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

๒. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของสกินเนอร์ (B.F.Skinner ค.ศ. ๑๙๐๔ -๑๙๙๐)

สกินเนอร์ เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยม ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการเสริมแรงโดยนำหนูที่หิวจัดใส่ กล่อง ภายในมีคันบังคับให้อาหารตกลงไปในกล่องได้ ตอนแรกหนูจะวิ่งชนตามจุดต่าง ๆ ในกล่อง เมื่อชนถูก คันจะมีอาหารตกมาให้กิน ทำหลายๆ ครั้ง พบว่าหนูจะกดคันทำให้อาหารตกลงไปได้เร็วขึ้น HergenHahn and Olson, ๑๙๙๓: ๘๐ – ๑๑๙.

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจ (Piaget)

เพียเจต์ เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพุทธินิยม ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร โดยได้อธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะพัฒนาการไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น พัฒนาการเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ควรที่จะเร่งเด็ก แต่การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่เด็กกำลังพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่า สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็วได้ อย่างไรก็ตาม เพียเจต์ เน้นความสำคัญของการเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กมากกว่ากระตุ้นเด็กให้มีความรู้ที่เร็วขึ้น

แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ มีสาระสำคัญที่สรุปได้ดังนี้(Lall and Lall, ๑๙๘๓ อ้างใน ทิศนา ขัมมณี, ๒๕๔๗: ๖๔ – ๖๖)

๑. พัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลเป็นไปตามวัยต่างๆ เป็นลำดับขั้นดังนี้

๑.๑ ขั้นรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensor motor Period) เป็นลำดับขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ ๐ – ๒ ปี ความคิดของเด็กจะขึ้นกับการรับรู้การกระทำ เด็กยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางและยังไม่สามารถเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น

๑.๒ ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ ๒ – ๗ ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ยังขึ้นอยู่กับการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถที่จะใช้เหตุผลอย่างลึกซึ้ง แต่สามารถเรียนรู้และใช้สัญลักษณ์ได้ การใช้ภาษาแบ่งเป็นขั้นย่อยๆ ๒ ขั้นคือ ขั้นก่อนเกิดความคิดรวบยอด P(re – Conceptual Intellectual Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ ๒ – ๔ ปี และขั้นการคิด ด้วยความเข้าใจของตนเอง (Intuitive Thinking Period) เป็นพัฒนาการในช่วงอายุ ๔- ๗ ปี

๑.๓ ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ ๗-๑๑ ปี เป็นขั้นที่การคิดของเด็กไม่ขึ้นกับการรับรู้จากอุปาทานนั้นเด็กสามารถสร้างภาพในใจ และสามารถคิดย้อนกลับได้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวเลขและสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น

๑.๔ ขั้นการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ ๑๑ – ๑๕ ปี เด็กสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้และสามารถคิดตั้งสมมติฐานและใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้

๒. ภาษาและกระบวนการการคิดของเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่

๓. กระบวนการทางสติปัญญามีลักษณะดังนี้

๓.๑ การซึมซับหรือการดูดซึม (Assimilation) เป็นกระบวนการทางสมองในการรับ ประสบการณ์เรื่องราว และข้อมูลต่าง ๆ เข้ามาสะสมเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

๓. ๒ การปรับและจัดระบบ (Accommodation) คือ กระบวนการทางสมองในการปรับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากันเป็นระบบ หรือเครือข่ายทางปัญญาที่ตนสามารถเข้าใจได้ เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญารูปแบบใหม่

๓.๓ การเกิดความสมดุล (Equilibration) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากขั้นของการปรับ หากการปรับเป็นไปอย่างผสมผสานกลมกลืนก็จะก่อให้เกิดสภาพที่มีความสมดุลบุคคลไม่สามารถปรับประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ ก็จะก่อให้เกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญารูปแบบในตัวบุคคล

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ Bruner

บรูเนอร์ เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพุทธินิยมที่สนใจและศึกษาเรื่องของการพัฒนาการทางสติปัญญาต่อเนื่องจากเพียเจต์บรูเนอร์ เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Learning) แนวคิดที่สำคัญ ๆ ของบรูเนอร์ มีดังนี้ (Bruner, ๑๙๖๐ อ้างอิงใน ทิศนา แคมมณี, ๒๕๔๗, หน้า ๖๖-๖๘.)

๔. ๑. การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์ และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

๔.๒ การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียนและสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

๔.๓ การคิดแบบหยั่งรู้ (Intuition) เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

๔.๔ แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

๔.๕ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แบ่งได้ เป็น ๓ ขั้น ใหญ่ๆ คือ

๔.๕.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) คือ ขั้นของการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่าง ๆ การลงมือกระทำช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ดี

๔.๕.๒ ขั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถสร้างมโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้จากภาพแทนของจริงได้

๔.๕.๓ ขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เป็นขั้นการเรียนรู้ สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้

๔.๖ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่ผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสามารถจัดประเภทของสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

๔.๗ การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือการให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง(Discovery Learning)

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (TAheory of Meaning Verbal Learning)

แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ เดวิด ออซูเบล (David Amusable) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพุทธินิยม เชื่อว่าการเรียนรู้จะมีความหมายแก่ผู้เรียน หากการเรียนรู้สิ่งใหม่นั้นผู้เรียนเคยมีพื้นฐานความรู้เดิมที่สามารถ เชื่อมโยงเข้ากับความรู้ใหม่ได้

หลักการจัดการการเรียนรู้

๑. ก่อนจะสอนเรื่องใหม่ ผู้สอนควรสำรวจความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนก่อนว่ามีเพียงพอที่จะทำความเข้าใจความรู้ใหม่หรือไม่ ถ้ายังไม่มีหรือมีไม่เพียงพอจะต้องจัดประสบการณ์ให้

๒. การนำเสนอความคิดรวบยอดหรือกรอบมโนทัศน์ หรือกรอบความคิด (Advance Organizer) ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระนั้นๆ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนเนื้อหาสาระนั้นอย่างมีความหมาย

๓. หลักในการจัดเตรียม Advance Organizer คือ การจัดเรียงข้อมูลที่ต้องการ ให้ผู้เรียนรู้เรื่องใหม่หรือแบ่งบทเรียนออกเป็นหัวข้อสำคัญ ๆ ถ้ามีความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับหัวข้อที่จะเรียนรู้ใหม่ ควรอธิบายให้ผู้เรียนทราบก่อน

ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow)

แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ มาสโลว์ เป็นนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยม มีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ ดังนี้

๑. มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้นคือ

ขั้นความต้องการทางร่างกาย (Physical Need) ขั้นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Need) ขั้นความต้องการความรัก (Love Need) ขั้นความต้องการยอมรับและการยกย่องจากสังคม (Esteem Need) และขั้นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ (Self-Actualization) หากความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียงสำหรับตนในแต่ละขั้น มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น

๒. มนุษย์มีความต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเองจากประสบการณ์ที่เรียกว่า “Peak Experience” เป็นประสบการณ์ของบุคคลที่อยู่ในภาวะดีมาจากการรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง มีลักษณะน่าตื่นเต้น เป็นความรู้สึกปิติเป็นช่วงเวลาที่คุณค่าที่คุณค่าเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถ่องแท้ เป็นสภาพที่สมบูรณ์ มีลักษณะผสมผสานกลมกลืน เป็นช่วงเวลาแห่งการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงบุคคลที่มีประสบการณ์เช่นนี้บ่อยๆ จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

หลักการจัดการการเรียนรู้

๑. การเข้าถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์สามารถช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้ เนื่องจากพฤติกรรมเป็นการแสดงออกของความต้องการของบุคคล

๒. การช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานก่อน

๓. ในกระบวนการจัดการการเรียนรู้ หากผู้สอนสามารถทราบได้ว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความต้องการอยู่ในระดับใดขั้นใด ก็จะสามารถใช้ความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนนั้นเป็นแรงจูงใจช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

๔. การช่วยให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองอย่างเพียงพอการให้อิสระภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง

๓. การเรียนรู้แบบร่วมมือ

๓.๑ ความหมายและแนวคิดของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative and Collaborative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative and Collaborative Learning) เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เพราะมีลักษณะเป็นกระบวนการเรียนรู้เป็นแบบร่วมมือ ข้อแตกต่างระหว่าง Cooperative Learning กับ Collaborative Learning อยู่ที่ระดับความร่วมมือที่แตกต่างกัน Sunyoung, J. (๒๐๐๓) ได้สรุปว่า ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดระหว่าง Cooperative Learning กับ Collaborative Learning คือ เรื่องโครงสร้างของงาน ได้แก่ Pre – Structure , Task – Structure และ Content Structure โดย Cooperative Learning จะมีการกำหนดโครงสร้างล่วงหน้ามากกว่า มีความเกี่ยวข้องกับงานที่มีการจัดโครงสร้างไว้เพื่อคำตอบที่จำกัดมากกว่า และมีการเรียนรู้ในขอบข่ายความรู้และทักษะที่ชัดเจน ส่วน Collaborative Learning มีการจัดโครงสร้างล่วงหน้าน้อยกว่า เกี่ยวข้องกับงานที่มีการจัดโครงสร้างแบบหลวมๆ (ill – Structure Task) เพื่อให้ได้คำตอบที่ยืดหยุ่นหลากหลาย และมีการเรียนรู้ในขอบข่ายความรู้และทักษะที่ไม่จำกัดตายตัว ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอนออนไลน์มักนิยมใช้คำว่า Collaborative Learning

Nagata and Ronkowski (๑๙๙๘) ได้สรุปเปรียบเทียบว่า Collaborative Learning เป็นเสมือนร่มใหญ่ที่รวมรูปแบบหลากหลายของ Cooperative Learning จากกลุ่มโครงการเล็กสู่รูปแบบที่มีความเฉพาะเจาะจงของกลุ่มการทำงานที่เรียกว่า Cooperative Learning กล่าวได้ว่า Cooperative Learning เป็นชนิดหนึ่งของ Collaborative Learning ที่ได้ถูกพัฒนาโดย Johnson and Johnson (๑๙๖๐) และ ยังคงเป็นที่นิยมใช้แพร่หลายในปัจจุบัน

Office of Educational Research and Improvement (๑๙๙๒) ได้ให้ความหมายของ Cooperative Learning ว่าเป็นกลยุทธ์ทางการสอนที่ประสบผลสำเร็จในทีมขนาดเล็ก ที่ซึ่งนักเรียนมีระดับความสามารถแตกต่างกัน ใช้ความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อการปรับปรุงความเข้าใจต่อเนื้อหาวิชา สมาชิกแต่ละคนในทีมมีความรับผิดชอบไม่เพียงแต่เฉพาะการเรียนรู้แต่ยังรวมถึงการช่วยเหลือเพื่อนร่วมทีมในการเรียนรู้ด้วย นอกจากนี้ยังมีการสร้างบรรยากาศเพื่อให้บังเกิดการบรรลุผลสำเร็จที่ตั้งไว้ด้วย

Penn State University College of Education (๒๐๐๔) ได้ให้ คำจำกัด ความ ของ Collaborative Learning ว่ามีคุณลักษณะของการแบ่งปัน เข้าใจเป้าหมาย มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เชื่อมั่น และมีขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีการติดต่อสื่อสารในสิ่งแวดล้อมที่เป็นทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการตัดสินใจจากการลงความเห็นร่วมกัน ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้เอื้ออำนวยและชี้แนะให้ นักเรียนได้มองเห็นทางออกของปัญหานั้นๆ

Thirteen Organization (๒๐๐๔) ได้สรุปว่า Collaborative Learning เป็นวิธีการหนึ่งของการสอนและการเรียนรู้ในทีมของนักเรียนด้วยกัน เป็นการเปิดประเด็นคำถามหรือสร้างโครงการที่เต็มไปด้วยความหมาย ตัวอย่างเช่น การที่กลุ่มของนักเรียนได้มีการอภิปราย หรือการที่นักเรียนจากโรงเรียนอื่นๆทำงานร่วมกันผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อแบ่งปันงานที่ได้รับมอบหมาย ส่วน Cooperative Learning เป็นการมุ่งเน้นโดยเบื้องต้นที่การทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นแบบเฉพาะเจาะจงในชนิดของการร่วมมือ ซึ่งนักเรียนจะทำงานร่วมกันในกลุ่มเล็กในโครงสร้างของกิจกรรม ทุกคนจะมีความรับผิดชอบในงานของพวกเขา โดยทุกคนสามารถเข้าใจถึง

การทำงานเป็นกลุ่มเป็นอย่างดี และการทำงานกลุ่มแบบ Cooperative นั้นจะมีการทำงานแบบเผชิญหน้า (Face – to –face) และเรียนรู้เพื่อทำงานเป็นทีม

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning and Collaborative Learning) หรือนักวิชาการบางท่านได้แปล Collaborative Learning ว่าเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของแต่ละคน สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ หรือทีม ตามระบอบประชาธิปไตย และเป็นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ทำให้สามารถปรับตัวอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

๓.๒ ทฤษฎีและหลักการของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

๓.๒.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning)

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) (ทิตนา แชมมณี.๒๕๕๔.)

ทิตนา แชมมณี ได้รวบรวมทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้ Johnson and Johnson (๑๙๙๔:๓๑-๓๒) กล่าวไว้ว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี ๓ ลักษณะคือ

๑.ลักษณะแข่งขันกัน ในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่องหรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่างๆ

๒.ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น

๓.ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย

การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ ๓ – ๖ คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะแข่งขันกัน ต่างคนต่างเรียน และร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่มเดียว

Johnson and Johnson (๑๙๙๔: ๓๑ - ๓๗) ได้สรุปว่า Cooperative Learning มีองค์ประกอบ ที่สำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependent) หมายถึงการพึ่งพากันในทางบวก แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ การพึ่งพากันเชิงผลลัพธ์ คือการพึ่งพากันในด้านการได้รับผลประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน ซึ่งความสำเร็จของกลุ่มอาจจะเป็นผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่ม ในการสร้างการพึ่งพากันในเชิงผลลัพธ์ได้นั้น ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทำงาน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน จึงจะเกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน สามารถร่วมมือกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ และการพึ่งพาในเชิงวิธีการ คือ การพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมาย ซึ่งต้องสร้างสภาพการณ์ให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มได้รับรู้ว่าตนเองมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม ในการสร้างสภาพการพึ่งพากันในเชิงวิธีการ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑.๑ การทำให้เกิดการพึ่งพาทรัพยากรหรือข้อมูล (Resource Interdependence) คือ แต่ละบุคคลจะมีข้อมูลความรู้เพียงบางส่วนที่เป็นประโยชน์ต่องานของกลุ่ม ทุกคนต้องนำข้อมูลมารวมกัน จึงจะทำงานสำเร็จได้ ในลักษณะที่เป็นการให้งานหรืออุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน

๑.๒ ทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงบทบาทของสมาชิก (Role Interdependence) คือ การกำหนด บทบาทของการทำงานให้แต่ละบุคคลในกลุ่ม และการทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงภาระงาน (Task Interdependence) คือ แบ่งงานให้แต่ละบุคคลในกลุ่มมีทักษะที่เกี่ยวข้องกัน ถ้าสมาชิกคนใดคนหนึ่งทำงานของตนไม่เสร็จ จะทำให้สมาชิกคนอื่นไม่สามารถทำงานในส่วนที่ต่อเนื่องได้

๒. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Promotive Interdependence) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือกัน มีการติดต่อสัมพันธ์กัน การอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด การอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกภายในกลุ่ม จะก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกันทางสังคม จากการช่วยเหลือสนับสนุนกัน การเรียนรู้เหตุผลของกัน

และกัน ทำให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับ การทำงานของตนเอง จากการตอบสนองทางวาจา และท่าทางของเพื่อนสมาชิกช่วยให้รู้จักเพื่อนสมาชิกได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

๓. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability) หมายถึง ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน โดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนสมาชิก ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสามารถและความรู้ที่แต่ละคนจะได้รับ มีการตรวจสอบเพื่อความแน่ใจว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือไม่ โดยประเมินผลงานของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งรวมกันเป็นผลงานของกลุ่มให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งกลุ่มและรายบุคคลให้สมาชิกทุกคนรายงานหรือมีโอกาสแสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึง ตรวจสอบสรุปผลการเรียนเป็นรายบุคคลหลังจบบทเรียน เพื่อเป็นการประกันว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มรับผิดชอบทุกอย่างร่วมกับกลุ่ม ทั้งนี้สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความมั่นใจ และพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล

๔. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills) หมายถึง การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ มีความเป็นผู้นำ รู้จักตัดสินใจ สามารถสร้างความไว้วางใจ รู้จักติดต่อสื่อสาร และสามารถแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ

๕. กระบวนการทำงานของกลุ่ม (Group Processing) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด มีความร่วมมือทั้งด้านความคิด การทำงาน และความ รับผิดชอบร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ การที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายนั้น กลุ่มจะต้องมีหัวหน้าที่ดี สมาชิกดี และกระบวนการทำงานดี นั่นคือ มีการเข้าใจในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ ๓ – ๖ คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะแข่งขันกัน ต่างคนต่างเรียน และร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสนี้จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่ม

๓.๒ องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ

Johnson and Johnson (๑๙๙๔ : ๓๑ - ๓๗) ได้สรุปว่า Cooperative Learning มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependent) หมายถึงการพึ่งพากันในทางบวก แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ การพึ่งพากันเชิงผลลัพธ์ คือการพึ่งพากันในด้านการได้รับผลประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน ซึ่งความสำเร็จของกลุ่มอาจจะเป็นผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่ม ในการสร้างการพึ่งพากันในเชิงผลลัพธ์ได้ด้นั้น ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทำงาน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน จึงจะเกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน สามารถร่วมมือกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ และการพึ่งพาในเชิงวิธีการ คือ การพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมาย ซึ่งต้องสร้างสภาพการณ์ให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มได้รับรู้ว่าตนเองมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม ในการสร้างสภาพการพึ่งพากันในเชิงวิธีการ มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑.๑ การทำให้เกิดการพึ่งพาทรัพยากรหรือข้อมูล (Resource Interdependence) คือ แต่ละบุคคลจะมีข้อมูลความรู้เพียงบางส่วนที่เป็นประโยชน์ต่องานของกลุ่ม ทุกคนต้องนำข้อมูลมารวมกันจึงจะทำให้งานสำเร็จได้ ในลักษณะที่เป็นการให้งานหรืออุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน

๑.๒ ทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงบทบาทของสมาชิก (Role Interdependence) คือ การกำหนดบทบาทของการทำงานให้แต่ละบุคคลในกลุ่ม และการทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงภาระงาน (Task Interdependence) คือ แบ่งงานให้แต่ละบุคคลในกลุ่มมีทักษะที่เกี่ยวข้องกัน ถ้าสมาชิกคนใดคนหนึ่งทำงานของตนไม่เสร็จ จะทำให้สมาชิกคนอื่นไม่สามารถทำงานในส่วนที่ต่อเนื่องได้

๒. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Promotive Interdependence) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือกัน มีการติดต่อสัมพันธ์กัน การอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด การอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกภายในกลุ่ม จะก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกันทางสังคม จากการช่วยเหลือสนับสนุนกัน การเรียนรู้เหตุผลของกัน

และกัน ทำให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับ การทำงานของตนเอง จากการตอบสนองทางวาจา และท่าทางของเพื่อนสมาชิกช่วยให้รู้จักเพื่อนสมาชิกได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

๓. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability) หมายถึง ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน โดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนสมาชิก ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสามารถและความรู้ที่แต่ละคนจะได้รับ มีการตรวจสอบเพื่อความแน่ใจว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือไม่ โดยประเมินผลงานของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งรวมกันเป็นผลงานของกลุ่มให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งกลุ่มและรายบุคคลให้สมาชิกทุกคน รายงานหรือมีโอกาสแสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึง ตรวจสอบสรุปผลการเรียนเป็นรายบุคคลหลังจบบทเรียน เพื่อเป็นการประกันว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มรับผิดชอบทุกอย่างร่วมกับกลุ่ม ทั้งนี้สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความมั่นใจ และพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล

๔. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills) หมายถึง การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ มีความเป็นผู้นำ รู้จักตัดสินใจ สามารถสร้างความไว้วางใจ รู้จักติดต่อสื่อสาร และสามารถแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ

๕. กระบวนการทำงานของกลุ่ม (Group Processing) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด มีความร่วมมือทั้งด้านความคิด การทำงาน และความ รับผิดชอบร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ การที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายนั้น กลุ่มจะต้องมีหัวหน้าที่ดี สมาชิกดี และกระบวนการทำงานดี นั่นคือ มีการเข้าใจในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน

ในกระบวนการนี้สิ่งที่สำคัญ คือ การประเมินทั้งในส่วนที่เป็นวิธีการทำงานของกลุ่ม พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม และผลงานของกลุ่ม โดยเน้นการประเมินคะแนนของผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มมาเป็นคะแนนกลุ่ม

เพื่อตัดสินความสำเร็จของกลุ่มด้วย ประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม ประเมินหัวหน้า และประเมินสมาชิกกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้ ผู้เรียนเห็นความสำคัญของกระบวนการกลุ่มที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มได้

The Faculty of Social Sciences at Flinders University (๒๐๐๔) ได้สรุปว่า Collaborative Learning มีองค์ประกอบ ๕ ประการ ดังนี้

๑. มีการรับรู้ชัดเจนต่อการพึ่งพาอาศัยกันในเชิงบวก (Clearly Perceived Positive Interdependence)

๒. มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างสมาชิกทีมในเชิงบวก เพื่อการบรรลุเป้าหมายและมีการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำต่อกัน

๓. มีความรับผิดชอบรายบุคคลและความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Individual Accountability and Personal Responsibility)

๔. ทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Small Group Skills) ซึ่งประกอบด้วยทักษะส่วนบุคคล ถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ในการที่จะบรรลุเป้าหมายได้นั้น นักเรียนจะต้อง รู้จักและให้ความเชื่อถือต่อผู้อื่น มีการ ติดต่อสื่อสาร ที่ให้ความกระจ่างชัด เตรียมการและยอมรับการสนับสนุน พยายามในการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้น

๕. กระบวนการทำงานของกลุ่ม (Group Processing) : กลุ่มทำงานที่ประสบผลสำเร็จก็ต่อเมื่อกลุ่ม ได้มีส่วนร่วมในหน้าที่เป็นอย่างดี สมาชิกได้รักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี โดยมุ่งเน้นที่การสะท้อน กลับของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สนับสนุนทักษะการร่วมมือ มีการให้รางวัลสำหรับ พฤติกรรมเชิงบวก และยินดีต่อความสำเร็จที่ได้รับ

จากการพิจารณาความหมายที่ Cooperative Learning เป็นส่วนหนึ่งของ Collaborative Learning และองค์ประกอบของ Cooperative Learning และ Collaborative Learning ที่เหมือนกันนั้นจึง สรุปได้ว่าทั้ง Cooperative Learning และ Collaborative Learning ก็คือ การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน แต่ในความหมายใกล้เคียงกันนั้นได้มีระดับความร่วมมือที่แตกต่างกัน และมีโครงสร้างของงานที่ต่างกันด้วย

๓.๔ ประเภทของกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ทิสนา แคมมณี (๒๕๔๕ : ๑๐๒ – ๑๐๓) ได้แบ่งกลุ่มการเรียนรู้ที่ใช้อยู่โดยทั่วไป มี ๓ ประเภท ดังนี้

๑. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างเป็นทางการ (Formal Cooperative Learning Group) กลุ่มประเภทนี้ ครูจัดขึ้นโดยการวางแผน จัดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการและเทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกัน เรียนรู้สาระต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นหลายๆชั่วโมงติดต่อกัน หรือหลายสัปดาห์ติดต่อกัน จนกระทั่ง ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนด

๒. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Cooperative Learning Group) กลุ่มประเภทนี้ ครูจัดขึ้นเฉพาะกิจเป็นครั้งคราว โดยสอดแทรกอยู่ในการสอนปกติอื่นๆ โดยเฉพาะการสอนแบบ บรรยาย ครูสามารถจัดกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือสอดแทรกเข้าไปเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมุ่งความสนใจ หรือใช้ ความคิดเป็นพิเศษในสาระบางจุด

๓. กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร (Cooperative Base Group) หรือ Long - Term Group กลุ่มประเภทนี้ เป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่สมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์การทำงาน / การเรียนรู้ร่วมกันมานานมากกว่า ๑ หลักสูตร หรือภาคการศึกษา จนกระทั่งเกิดสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้น สมาชิกกลุ่มมีความผูกพัน ห่วงใย ช่วยเหลือกันและกันอย่างต่อเนื่อง

ในการเรียนรู้แบบร่วมมือ มักจะมีกระบวนการดำเนินงานที่ต้องทำเป็นประจำ เช่น การเขียนรายงาน การเสนอผลงานของกลุ่ม การตรวจผลงาน เป็นต้น ในกระบวนการที่ใช้หรือดำเนินการเป็นกิจวัตรในการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ เรียกว่า Cooperative Learning Scripts ซึ่งหากสมาชิกกลุ่มปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน จะเกิดเป็นทักษะที่ชำนาญในที่สุด

๓.๕ ข้อดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Thirteen Organization (๒๐๐๔) ได้สรุปข้อดีของสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้แบบร่วมมือจากการเรียนของนักเรียนในกลุ่มเล็ก ซึ่งรวมถึงเรื่องต่างๆ ดังนี้

ก. ใคร่ครวญในความหลากหลาย : นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานกับคนที่มีหลายแบบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเล็ก นักเรียนได้ค้นพบโอกาสจากการสะท้อนกลับ และการตอบกลับต่อการตอบสนองที่หลากหลายของผู้เรียนแต่ละคน นำมาซึ่งการเพิ่มคำถาม กลุ่มเล็กได้อนุญาตให้นักเรียนเพิ่มมุมมองในประเด็นที่มีฐานบนความแตกต่างด้านวัฒนธรรม จึงเป็นการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือต่อนักเรียนที่ดีกว่าการเข้าใจวัฒนธรรมอื่นๆ และการซึ่มมองเท่านั้น

ข. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล : เมื่อมีคำถามเพิ่มขึ้น นักเรียนที่มีความแตกต่างกันจะมีการตอบสนองที่หลากหลาย อย่างน้อยนักเรียนคนหนึ่งสามารถช่วยกลุ่มในการสร้างผลผลิตที่สะท้อนกลับในพิสัยอันกว้างของมุมมอง และมีความสมบูรณ์และกว้างขวางครอบคลุม

ค. การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล : นักเรียนจะสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้เรียนคนอื่นๆ จากการทำงานร่วมกันในกลุ่มกิจการ โครงการต่างๆ เหล่านี้สามารถช่วยเหลือเป็นการเฉพาะต่อนักเรียนที่ประสบอุปสรรคในด้านทักษะทางสังคม ซึ่งพวกเขาสามารถได้รับผลประโยชน์จากโครงสร้างการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

ง. การรวมนักเรียนที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ : สมาชิกแต่ละคนมีโอกาสได้รับการช่วยเหลือในกลุ่มเล็ก นักเรียนมีแนวโน้มในการแสดงความเป็นเจ้าเข้าเจ้าของต่อวัสดุอุปกรณ์ และการคิดเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับประเด็นความสัมพันธ์ เมื่อพวกเขาได้ทำงานเป็นทีม

จ. มีโอกาสมากกว่าสำหรับการป้อนกลับส่วนบุคคล : ด้วยเหตุที่มีการแลกเปลี่ยนในนักเรียนกลุ่มเล็กมากกว่าการป้อนกลับส่วนบุคคล ที่นักเรียนได้รับเป็นส่วนตัว กับแนวคิดและการตอบสนองของหลายคน ซึ่งการป้อนกลับ ไม่สามารถพบได้ในการเรียนการสอนแบบกลุ่มใหญ่ ซึ่งมีนักเรียนหนึ่งหรือสองคนที่ได้แลกเปลี่ยนแนวคิด ส่วนนักเรียนคนอื่นๆ ในห้องเรียนได้แต่หยุดเงียบเพื่อฟัง เป็นผู้ฟังเท่านั้น

- Imel Susan (๑๙๙๑ : ๔) ได้สรุปข้อดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือในบริบทของการศึกษาผู้ใหญ่ ดังนี้
- ก. การเรียนรู้แบบร่วมมือได้จัดหาสิ่งแวดล้อมของการวางแผนประชาธิปไตย การตัดสินใจ และพลังของกลุ่ม เช่น การพัฒนาความเป็นอิสระของผู้เรียน
 - ข. การอนุญาตให้มีส่วนร่วมของการเรียนรู้ ที่มีการเข้าใจอย่างถ่องแท้ในศักยภาพและพลังของกลุ่ม เช่น การพัฒนาความเป็นอิสระของผู้เรียน
 - ค. การช่วยเหลือต่อการพัฒนาส่วนบุคคลที่ดีกว่า การพิจารณาตัดสินผ่านการเปิดเผย และการลงมติที่ลำเอียงและไม่มีการแบ่งปันเช่นแต่ก่อน
 - ง. เป็นความสามารถของผู้ใหญ่ในการวาดภาพประสบการณ์เดิมของเขาทั้งหลาย โดยการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยประสบการณ์เดิมทางด้านปัญญาและความรู้
- Johnson,D.W.,Johnson,R.T., and Holubec.E.J.(๑๙๙๔) ได้สรุปผลลัพธ์เชิงบวกจากการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อผู้เรียนในด้านต่างๆ ดังนี้
- ก. ผู้เรียนมีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น (Greater Effort to Achieve)การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น (Long – Term Retention) มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เหตุผลดีขึ้น และคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น
 - ข. ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น (More Positive Relationships amongStudents)การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีน้ำใจนักกีฬามากขึ้น ใส่ใจในผู้อื่นมากขึ้น เห็นคุณค่าของความแตกต่าง ความหลากหลาย การประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่ม
 - ค. ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดีขึ้น (Greater Psychological Health)การเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดีขึ้น มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม และความสามารถในการเผชิญกับความวิตกกังวล ความโกรธ ความเครียดและความผันแปรต่างๆด้านอารมณ์ได้ดีขึ้นความกดดัน ความวิตกกังวล ความรู้สึกผิด ความละอาย และความโกรธของผู้เรียนนั้นล้วนเป็นสิ่งที่บั่นทอนศักยภาพในการสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ดังนั้นเมื่อผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดีก็จะเป็นการเพิ่มความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ที่ต้องการความร่วมมือ การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำ และการจัดการกับข้อขัดแย้ง ตลอดกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ

จากการพิจารณาข้อดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทั้งในบริบทการศึกษาของบุคคลในวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือมีข้อดีหลายประการ ในการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ คือ ช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นของผู้เรียน พัฒนาความคิดของผู้เรียน เกิดเจตคติ ที่ดีในการเรียน ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนสมาชิก ส่งเสริมทักษะในการทำงานร่วมกัน ฝึกให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น ทำให้นักเรียนมีวิสัยทัศน์ หรือมุมมองกว้างขึ้น ส่งเสริมทักษะทางสังคม ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนมีการปรับตัวในสังคมได้ดีขึ้น

๓.๖ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเชิงทฤษฎี

๓.๖.๑ การสืบสวนสอบสวนเป็นกลุ่ม (Group Investigations)

Shlomo Sharon and Yael Sharon (๑๙๙๒) ได้เสนอรูปแบบการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ เน้นการสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นกลุ่มนี้ เป็นโครงสร้างการเรียนรู้ที่เน้นความสำคัญของทักษะการคิดระดับสูง เช่นการวิเคราะห์และการประเมินผล ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยใช้การสืบค้นแบบร่วมมือกันเพื่อการอภิปรายเป็นกลุ่ม รวมทั้งวางแผนเพื่อผลิตโครงการของกลุ่ม

การสืบสวนสอบสวนเป็นกลุ่ม มีลักษณะการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ผู้เรียนร่วมกันเสนอหัวข้อหรือประเด็นที่ต้องการศึกษา ค้นคว้าจากสิ่งที่ได้เรียนไป
๒. ผู้เรียนจะมีการแบ่งกลุ่มกันเอง โดยผู้เรียนจะเลือกเข้ากลุ่มตามหัวข้อที่ตนเองต้องการศึกษา มีสมาชิกกลุ่มประมาณ ๔- ๖ คน จำนวนสมาชิกในกลุ่มของแต่ละหัวข้ออาจมีจำนวนไม่เท่ากัน ก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของหัวข้อที่จะศึกษา แต่ละกลุ่มควรมีผู้เรียนที่มีความสามารถหลากหลาย
๓. ครูจะแนะนำวิธีทำงานกลุ่ม การสืบค้น การรวบรวมข้อมูลความรู้ในแต่ละหัวข้อ
๔. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนการศึกษาในหัวข้อของตน และแบ่งงานกันทำตามที่ได้วางแผนไว้ โดยสมาชิกแต่ละคนหรือสมาชิกแต่ละคู่ในกลุ่มจะเลือกหัวข้อย่อย (Subtopic) และเลือกวิธีแสวงหาคำตอบในเรื่องนั้นๆด้วยตนเอง หลังจากนั้นสมาชิกแต่ละคนหรือแต่ละคู่จะเสนอรายงานความก้าวหน้าและผลการทำงานให้กลุ่มทราบ โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน
๕. กลุ่มจะประเมินผลงาน/การทำงาน และร่วมอภิปรายเกี่ยวกับรายงานของสมาชิกแต่ละคนหรือสมาชิกแต่ละคู่ในกลุ่มที่ได้เลือกหัวข้อย่อยไปศึกษา และรวบรวมจัดทำรายงานของกลุ่ม จากนั้นนำเสนอให้เพื่อนทั้งชั้นเรียนฟัง

๓.๖.๒ การเรียนการสอนแบบกลุ่มแข่งขันแบบแบ่งตามผลสัมฤทธิ์ (Student Teams – Achievement Divisions หรือ STAD)

Robert Slavin (๑๙๙๐) ได้เสนอการเรียนการสอนตามรูปแบบ STAD ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือ ที่ใช้ร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบอื่นๆ หรือหลังจากที่ครูได้สอนผู้เรียนทั้งชั้นไปแล้ว และต้องการให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ร่วมกันภายในกลุ่มสืบเนื่องจากสิ่งที่ครูได้สอนไป ซึ่งใช้ได้กับทุกวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนข้อเท็จจริง เกิดความคิดรวบยอด ค้นหาสิ่งที่มีคำตอบชัดเจน แน่นนอน

การเรียนการสอนตามรูปแบบ STAD มีลักษณะการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ครูอธิบายงานที่ต้องทำในกลุ่ม ลักษณะการเรียนรู้ภายในกลุ่ม กฎ กติกา ข้อตกลงในการทำงานกลุ่ม ได้แก่

- ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการช่วยเหลือกันและกัน เพื่อให้เพื่อนเกิดการเรียนรู้
- งานกลุ่มเสร็จ คือ การที่สมาชิกทุกคนทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จสิ้นและเข้าใจในงานที่ทำอย่างชัดเจน
- หากมีปัญหาอะไร ให้ปรึกษาหรือถามเพื่อนในกลุ่มก่อนที่จะถามครู
- ปรึกษาและทำงานกันเงียบๆ ไม่รบกวนกลุ่มอื่น

- เมื่อทำงานเสร็จนั้นคือทุกคนในกลุ่มพร้อมได้รับการทดสอบ หรือการประเมิน

จากครู

๒. ครูเป็นผู้กำหนดกลุ่ม โดยผู้เรียนจะได้รับมอบหมายให้อยู่ในกลุ่มละเพศ ๑-๒ คน หรือขึ้นอยู่กับจำนวนหัวข้อที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษา

๓. หลังจากที่ผู้สอนได้สอนเนื้อหาตามบทเรียนแล้ว มีการมอบหมายใบงาน/แบบฝึกหัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยกันในกลุ่มของตนเอง และผู้เรียนต้องพยายามที่จะช่วยเหลือให้สมาชิกทุกคนเข้าใจในเนื้อหาทั้งหมด และร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบตามใบงาน/แบบฝึกหัดที่ผู้เรียนแต่ละคน ได้คิดคำตอบขึ้นมา และอภิปรายร่วมกันเพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง

๔. มีการประเมินในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนไป โดยทดสอบคะแนนเป็นรายบุคคล และนำคะแนนของแต่ละคนในกลุ่มมารวมเป็นคะแนนของกลุ่มและหาค่าเฉลี่ย กลุ่มที่มีคะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล (Rewards) หรือมีการประกาศผลในที่สาธารณะ เช่นบอร์ดของโรงเรียน หรือวารสารของโรงเรียน

องค์ประกอบของรูปแบบ STAD

ก. การนำเสนอบทเรียน (Class Presentation) เป็นการนำเสนอความคิดรวบยอดใหม่หรือบทเรียนใหม่โดยส่วนมากแล้วจะเป็นวิธีการสอนโดยตรงของผู้สอน ด้วยการบรรยาย การอภิปราย รวมไปถึงการนำเสนอแบบโสตทัศน (Audiovisual Presentation) ในการนำเสนอความคิดรวบยอดหรือบทเรียน

ข. การจัดกลุ่ม (Teams) จะจัดผู้เรียนเป็นกลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มละ ๔-๕ คน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะแบ่งแบบความสามารถในด้านต่างๆ เพื่อร่วมกันศึกษาเนื้อหา และปฏิบัติตามกติกาการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในบทบาทต่างๆ เช่น เป็นผู้หาคำตอบ เป็นผู้สนับสนุน และเป็นผู้จัดบันทึก การแบ่งกลุ่มลักษณะนี้จุดประสงค์หลักเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน ซึ่งสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีการช่วยเหลือกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม มีการนับถือตนเองและยอมรับต่อกัน จึงทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันกัน

ค. การทดสอบ (Quizzes) หลังจากที่ผู้สอนได้เสนอบทเรียนไปแล้ว ๑-๒ คาบ จะมีการทดสอบผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยไม่เปิดโอกาสให้ปรึกษากันในระหว่างทำการทดสอบ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว ดังนั้นผู้เรียนแต่ละคนจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อตัวเองในการรับความรู้จากผู้สอนและเพื่อน

ง. คะแนนพัฒนาการรายบุคคล (Individual Improvement Scores) แนวคิดหลักของการให้คะแนนแบบนี้ ก็เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนบรรลุวัตถุประสงค์หรือเพื่อแสดงออกซึ่งความสามารถของตนเองให้ดีกว่าครั้งก่อน ผู้เรียนแต่ละคนก็สามารถทำคะแนนสูงสุดให้กลุ่มตนได้ด้วยวิธีนี้ นักเรียนแต่ละคนจะมีคะแนนพื้นฐาน ซึ่งคิดมาจากคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลายๆ ครั้ง

จ. การตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม (Team Recognition) การที่กลุ่มได้รับรางวัลก็ต่อเมื่อกลุ่มนั้นได้รับความสำเร็จเหนือกลุ่มอื่น ซึ่งจะตัดสินด้วยคะแนนที่ได้มาจากการทำแบบทดสอบของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม แล้วคิดเป็นคะแนนพัฒนามาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม

๓.๖.๓ การแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (Team Game Tournament หรือ TGT.) John Hopkins (อ้างอิงใน Devries and Others, ๑๙๘๐)

ได้เสนอการเรียนการสอนตามรูปแบบการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนในกลุ่มเล็กๆ ๑-๒ คน ความสามารถและเพศ เช่นเดียวกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบกลุ่มแข่งขันแบบแบ่งตามผลสัมฤทธิ์ (STAD) โดยมีความแตกต่างกันที่การเข้าร่วมกลุ่มจะมีลักษณะถาวร

กว่า โดยสมาชิกแต่ละคนของกลุ่มหนึ่งๆ ต้องแข่งขันตอบคำถามกับสมาชิกของกลุ่มอื่นที่โต๊ะแข่ง (Tournament Tables) เป็นรายสัปดาห์ โดยนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์เดียวกันจะแข่งขันกันเพื่อทำคะแนนให้กลุ่มของตน

การเรียนรู้แบบการเรียนการสอนตามรูปแบบการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม มีลักษณะการเรียนรู้ ดังนี้

๑. การจัดผู้เรียนเข้ากลุ่ม โดยให้ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถใกล้เคียงกันอยู่กลุ่มเดียวกันซึ่งแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ ๓- ๕ คน โดยสมาชิกของกลุ่มจะร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตามกติกาของการจัดการเรียนการสอน ช่วยเหลือกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และสมาชิกทุกคนต้องพยายามทำให้ดีที่สุดเพื่อความสำเร็จร่วมกันของกลุ่ม

๒. กำหนดให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มแข่งขันกันตอบคำถามหรือโจทย์ที่ครูเตรียมไว้ให้โดยแต่ละโต๊ะจะมีโจทย์คำถามที่มีระดับความยากง่ายไม่เหมือนกัน ตามระดับความสามารถในกลุ่มของผู้เรียนที่แข่งขันด้วยกันนั้น

๓. จะจัดการแข่งขันก็รอบก็ได้ แต่ละรอบจะใช้โจทย์คำถามกี่ข้อก็ได้ แต่ไม่ควรมากเกินไปปกติจะใช้เวลาในการแข่งขันรอบหนึ่งๆ ประมาณ ๑๐ - ๑๕ นาที การแข่งขันในแต่ละรอบจะมีการเปลี่ยนโจทย์คำถามเป็นชุดใหม่ทุกครั้ง

๔. ในการแข่งขันจะมีกติกาที่ชัดเจน และเมื่อสิ้นสุดการแข่งขันในแต่ละรอบจะมีการย้ายหรือเปลี่ยนผู้เรียนไปแข่งขันยังโต๊ะอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทำโจทย์ที่เหมาะสมกับความสามารถของเขามากยิ่งขึ้น

๕. เมื่อแข่งขันครบทุกรอบตามที่กำหนดไว้ มีการประเมินความสำเร็จของกลุ่ม โดยการนำคะแนนที่สมาชิกไปแข่งขันมารวมเป็นคะแนนของกลุ่ม และหาค่าเฉลี่ย กลุ่มที่มีคะแนนหรือค่าเฉลี่ยสูงสุดจะได้รับการยอมรับให้เป็นทีมชนะเลิศ และทีมที่ได้อันดับรองชนะเลิศลงมา หลังจากนั้นให้มีการประกาศผลการแข่งขันในที่สาธารณะ เช่น บอร์ดในชั้นเรียน บอร์ดของโรงเรียน หรือวารสารของ โรงเรียน และมีการบันทึกสถิติไว้ด้วย

๓.๖.๔ การเรียนการสอนกลุ่มเพื่อนช่วยเหลือเพื่อนเป็นรายบุคคล (Team Assisted Individualization หรือ TAI)

Robert Slavin (๑๙๙๐) ได้เสนอการเรียนการสอนตามรูปแบบ การเรียนการสอนกลุ่มเพื่อนช่วยเหลือเพื่อนเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนการสอนรายบุคคลเข้าด้วยกัน โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถจากแบบฝึกทักษะ และส่งเสริมความร่วมมือภายในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

การเรียนรู้แบบการเรียนการสอนกลุ่มเพื่อนช่วยเหลือเพื่อนเป็นรายบุคคล มีลักษณะการเรียนรู้ดังนี้

๑. การทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนเรียน

๒. ให้ผู้เรียนเข้ากลุ่ม โดยกำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันทำงานร่วมกัน ซึ่งแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ ๔ - ๕ คน

๓. มอบหมายงานให้ผู้เรียนศึกษากันเป็นคู่ๆ จะเน้นการฝึกปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนต่างศึกษาเอกสารของครู แล้วฝึกหัดทำตาม ในเวลาเรียนนักเรียนต้องมีความร่วมมือกัน นักเรียนที่เก่งจะต้องช่วยเหลือเพื่อน

นักเรียนที่อ่อน ต่างตรวจสอบงานของกันและกัน เมื่อทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้วให้เซ็นชื่อกำกับว่าปฏิบัติงานนั้นผ่านเรียบร้อยแล้ว และทำกิจกรรมอื่นๆต่อ จนครบทุกกิจกรรมหรือหัวข้อที่ครูกำหนดไว้ และรวมตัวทำงานกลุ่มร่วมกันที่เป็นการสังเคราะห์ความรู้ทั้งหมด จากการที่ผู้เรียนได้ร่วมกันฝึกปฏิบัติกันในคู่ของตนมาก่อนแล้วนั่นเอง

๔. ระหว่างที่ผู้เรียนช่วยกันเรียนภายในคู่และภายในกลุ่ม ครูจะใช้เวลานี้ทยอยเรียกผู้เรียนจากกลุ่มต่างๆที่มีความสามารถระดับใกล้เคียงกันมาครั้งละ ๔- ๖ คน เพื่อให้ความรู้เสริม ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน

๕. หลังจากที่ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ได้เรียนร่วมกับเพื่อน ผ่านทุกจุดประสงค์หรือทุกกิจกรรมร่วมกันทุกคน และได้เรียนจากครูเป็นกลุ่มย่อยแล้ว เมื่อจบหน่วยการเรียนรู้ ครูจะมีการประเมินผลสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนไปทั้งหมด โดยการทดสอบรายบุคคล และนำคะแนนการทดสอบของนักเรียน แต่ละคนมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม

๓.๖.๕ การเรียนรู้แบบร่วมมือผสมผสานการอ่านและการเขียน (Cooperative Integrated Reading and Composition หรือ CIRC)

Stevens and Others (๑๙๘๗) ได้เสนอการเรียนรู้แบบร่วมมือผสมผสานการอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีพื้นฐานเดิมจากการมุ่งเพื่อใช้ในการเรียนการสอนภาษา เพื่อพัฒนาทักษะสัมพันธ์ของการพูด อ่าน เขียน ไปพร้อมๆกันการเรียนรู้แบบร่วมมือผสมผสานการอ่านและการเขียน มีลักษณะการเรียนรู้ ดังนี้

๑. แบ่งกลุ่มผู้เรียน เป็นกลุ่มละความสามารถ กลุ่มละ ๔ คน
๒. ภายในกลุ่ม ผู้เรียนจับคู่กัน ร่วมกันศึกษากิจกรรม ทบทวน และทดสอบไปทีละเรื่อง หรือทีละจุดประสงค์ เมื่อเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว จนเข้าใจทั้งคู่ดีแล้ว ให้เซ็นชื่อกำกับว่าผ่านการเรียนเรื่องนั้นหรือจุดประสงค์นั้นแล้ว จากนั้นเรียนเรื่องใหม่หรือจุดประสงค์ใหม่ จนครบตามที่ครูกำหนดไว้
๓. จากนั้นให้ผู้เรียนมารวมกลุ่มกันอีกครั้ง เพื่อทำงานร่วมกันตามที่ครูกำหนด จนงานกลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ว และในขณะทำงาน สมาชิกในกลุ่มต้องปฏิบัติตามบทบาทที่ครูกำหนด เพื่อให้การทำงานกลุ่มมีประสิทธิภาพ

๔. เมื่อทุกกลุ่มศึกษาทุกกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว นั่นคือ เป็นการพร้อมรับการประเมินจากครูการเรียนรู้แบบร่วมมือผสมผสานการอ่านและการเขียน เป็นการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะ

ดังนั้น จึงไม่ควรสอนเป็นกลุ่มใหญ่ จึงได้กำหนดให้ผู้เรียนจับคู่เรียนด้วยกัน เรียนไปที่ละกิจกรรม ทีละจุดประสงค์ย่อยทีละเรื่อง และกิจกรรมหรือเรื่องที่จะให้ผู้เรียนเรียนเป็นคู่ๆนั้น จะเป็นกิจกรรมหรือเรื่องเล็กๆ เช่น กิจกรรมการอ่าน กิจกรรมการศึกษาเนื้อหาสาระ ไวยากรณ์ และฝึกทักษะการเขียน ศึกษาคำศัพท์ ศึกษาความหมายของคำ สรุปเรื่องราว สะกดคำ และทำกิจกรรมอิสระ ที่ให้ผู้เรียนเลือกอ่านหนังสือที่ตนเองชอบ กำหนดให้อ่านทุกวัน วันละประมาณ ๒๐ นาที มีการรายงานให้ผู้ครูและปกครองเซ็นรับทราบ เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านให้นักเรียน กลุ่มใดที่สมาชิกในกลุ่มมีการรายงานการอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ ใน ๑-๒ สัปดาห์ จะมีการสะสมแต้มเป็นคะแนนของกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบนี้ จึงมีความเหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ -๖ เพราะการทำกิจกรรมอิสระนี้ นักเรียนต้องมีความสามารถในการ

อ่านพอสมควร และสามารถตัดสินใจเลือกหนังสืออ่านตามที่ตนเองสนใจได้ถึงแม้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือผสมผสานการอ่านและการเขียน จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษา แต่หลักการและวิธีการของ การเรียนรู้แบบร่วมมือผสมผสานการอ่านและการเขียน สามารถนำไปใช้ได้วิชาอื่นๆ ได้ที่มีจุดประสงค์เอื้อต่อการจัดกิจกรรมแบบ การเรียนรู้แบบร่วมมือผสมผสานการอ่านและการเขียน เพราะทักษะทางภาษาถือเป็นเครื่องมือการเรียนรู้สำหรับทุกวิชาอยู่แล้ว

๓.๖.๖ เทคนิคการต่อบทเรียน (Jigsaw)

Elliot Aronson (๑๙๗๘) ได้เสนอเทคนิคการต่อบทเรียน ซึ่งการเรียนแบบนี้ บางทีเรียกว่า การเรียนแบบต่อชิ้นส่วน หรือการศึกษาเฉพาะส่วน

การเรียนการสอนเทคนิคการต่อบทเรียน มีลักษณะการเรียนรู้ ดังนี้

๑. เป็นวิธีการที่แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ความสะดวกและเพศ
๒. ทุกกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมเดียวกัน โดยผู้สอนให้เนื้อหา ๑ เรื่องสำหรับ ๑ กลุ่ม และแบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อย่อยเท่าจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้แต่ละคนในกลุ่มศึกษาเฉพาะในหัวข้อนั้นๆ คนละ ๑ หัวข้อ โดยผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องที่ตนเองได้รับมอบหมาย สมาชิกที่อยู่ต่างกลุ่มที่ได้รับมอบหมายในหัวข้อเดียวกันจะร่วมกันศึกษา เรียกว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) จากนั้นนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ในหัวข้อของตนเองไปเสนอแก่สมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้เพื่อนในกลุ่มได้รู้เนื้อหาครบทุกหัวข้อ
๓. หลังจากจบบทเรียนแล้วมีการทดสอบรายบุคคลตามเนื้อหาทุกหัวข้อ และนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม

๓.๖.๗ การเรียนด้วยกัน (Learning Together)

David Lohanson and Robert Johnson (๑๙๙๑) ได้เสนอการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนด้วยกัน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความคล้ายคลึงกับรูปแบบการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Group Investigation) ซึ่งรูปแบบการเรียนด้วยกันนี้ จะแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มความสามารถเน้นการสร้างกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมก่อนที่จะทำงานร่วมกันจริง และเน้นการอภิปรายในกลุ่มว่าสมาชิกทำงานช่วยกันได้ดีเพียงใด

การเรียนรู้แบบการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนด้วยกัน มีลักษณะการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ครูกำหนดโครงงานให้นักเรียนทำ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่นักเรียนเคยเรียนมาก่อน กำหนดว่าให้ทำโครงงานอะไร แต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดของงาน เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความคิดสร้างสรรค์ผลงานเอง อาจจะเป็นโครงงานขนาดใหญ่ที่ต้องทำทั้งชั้นเรียน แต่ต้องมีการแบ่งงานกันทำในส่วนต่างๆ และนำมารวมกัน และจะต้องรับรู้ในงานส่วนอื่นๆ ของเพื่อนนักเรียนคนอื่นที่ทำด้วย
๒. การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม โดยความสามารถ ซึ่งแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ ๓- ๕ คน และทำโครงงานตามที่ครูได้กำหนดไว้ให้ จากนั้นร่วมกันวางแผนการทำงาน มอบหมายบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนให้ชัดเจน

๓. โครงการที่ทำนั้นมีลักษณะที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบในงานส่วนของตนเอง เมื่องานในส่วนของตนเองเสร็จแล้ว จะนำงานของทุกคนมารวมเป็นงานของกลุ่ม ดังนั้นความสำเร็จของกลุ่มเกิดจากความร่วมมือของสมาชิกกลุ่มทุกคน

๔. มีการนำเสนอผลงานเมื่องานเสร็จสิ้นลง โดยสมาชิกกลุ่มได้ร่วมปรึกษาถึงวิธีการนำเสนอผลงานและวิธีการทำงานของกลุ่ม

๕. ครูเป็นผู้ประเมินผลการทำงานของกลุ่ม โดยเน้นผลงานและกระบวนการทำงาน ซึ่งมีวิธีการประเมินโดยคัดเลือกตัวแทนกลุ่มออกมาสอบถามเกี่ยวกับงานที่ได้ทำ และกระบวนการทำงานของกลุ่ม

๓.๖.๘ การเรียนแบบ Team Interview

Spencer Kagan (๑๙๙๒) ได้เสนอการเรียนการสอนตามรูปแบบ การเรียนแบบ Team Interview ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีวิธีการที่น่าสนใจ เพราะเป็นการฝึกทักษะการเรียนรู้และทักษะทางสังคมแก่ผู้เรียน ฝึกการยอมรับซึ่งกันและกัน และการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกค้นหาความรู้ด้วยตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักการตั้งคำถาม การสัมภาษณ์เพื่อสืบค้นข้อมูลจากตัวบุคคล รวมทั้งได้มีโอกาสฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างครบถ้วน

การเรียนแบบ Team Interview มีลักษณะการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ครูกำหนดเรื่องที่จะให้ผู้เรียนศึกษากันในกลุ่ม ซึ่งจำนวนของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มจะขึ้นอยู่กับเรื่องที่จะให้ผู้เรียนศึกษา

๒. ผู้เรียนจะเลือกศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองก่อน จากนั้นจึงให้เพื่อนมาสัมภาษณ์ตน และมีการสรุปความรู้ทั้งหมด ซึ่งทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความรู้ความเข้าใจครบถ้วนในเรื่องที่ศึกษาตามที่ครูกำหนด โดยรับความรู้จากกันและกันโดยการสัมภาษณ์

การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมของกลุ่ม ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และทักษะด้านสังคม อารมณ์ ในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

การเรียนรู้แบบ e-Learning สามารถนำการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ใช้ในห้องเรียนปกติไปใช้ใน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งในรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บหรือการฝึกอบรมบนเว็บได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยศักยภาพของเครื่องมือติดต่อสื่อสารต่างๆ เช่น e-mail , Webboard , Chat ฯลฯ มาใช้ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ได้แก่ ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เชี่ยวชาญและคนอื่นๆ ซึ่งสามารถกระทำได้ในรูปแบบประสานเวลา (Synchronous) และแบบไม่ประสานเวลา (Asynchronous) ตามที่ได้กล่าวถึงในกรณีตัวอย่างข้างต้น ได้แก่ The Infoshare Module , The T๓ Project , The World Programme และ CDM Program

ทั้งนี้การใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสารออนไลน์ดังกล่าว ยังเป็นการตอบสนองต่อความแตกต่างของ ผู้เรียนแต่ละคน เช่น ผู้เรียนบางคนมีลักษณะเก็บตัว ไม่กล้าซักถามเมื่อสงสัย ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรืออภิปรายต่อหน้าผู้อื่นในการเข้าร่วมกลุ่มแบบเผชิญหน้า การใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์นี้ อาจทำให้เขากล้าที่จะซักถามข้อสงสัยกับ ผู้สอน หรือผู้เชี่ยวชาญ กล้าแสดงความคิดเห็น หรืออภิปรายได้มากขึ้น โดยใช้รูปแบบของการ

อภิปรายผ่านWebboard หรือการสนทนาโต้ตอบ แบบ Chat ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะการสื่อสารระหว่างผู้เรียน และผู้สอนมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วันเพ็ญ บุญชุม (๒๕๔๒ : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการการอ่านและการเขียนที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖ ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการการอ่านและการเขียน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ ๒. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการการอ่านและการเขียนกับการเรียนแบบปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๓. เจตคติต่อการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการการอ่านและการเขียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๔. เจตคติต่อการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการการอ่านและการเขียนสูงกว่าการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

วาสนา ไตรวัฒนธงไชย (๒๕๔๓ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือตามวิธีเอสทีเอตกับวิธีสอนตามคู่มือครูผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ๑.) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธีเอสทีเอต (การบูรณาการการอ่านและการเขียน) กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๒.) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธีเอสทีเอตกับนักเรียน ที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูมีความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๓.) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธีเอสทีเอต ก่อน และหลังการทดลองมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๔.) นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑ ๕.) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธีเอสทีเอต ก่อนและ หลังการทดลองมีความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ.๐๑ ๖.) นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลองมีความรับผิดชอบ ต่อการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

วรรณกร หมอยาดี (๒๕๔๔ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการเรียนรู้แบบ ร่วมมือโดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ผลการวิจัยพบว่า ๑.) นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์มีการรับรู้ ความสามารถของตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๒.) นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๓.) หลังการทดลอง นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค แบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการ

เรียน แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๔.) หลังการทดลอง นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูง กว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

Robyn M. Gillies, (๒๐๐๒ : ๑๕-๒๐) ได้ทำการศึกษาถึงผลที่ยังเหลืออยู่ของประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังจากได้ให้ประสบการณ์แบบร่วมมือไปแล้ว ๒ ปี โดยทดลองให้การเรียนรู้แบบร่วมมือกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๕๒ คน และใช้กลุ่มควบคุมอีก ๓๖ คน หลังจากนั้น ๒ ปีจึงทำการตรวจสอบระหว่างทั้งสองกลุ่มพบว่า นักเรียนที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีลักษณะที่เป็นด้านบวกของการเรียนแบบร่วมมือมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับประสบการณ์ ได้แก่การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียน มีการควบคุมอารมณ์ได้ดีในการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนยังคงรักษาไว้ซึ่งการค้นคว้าอย่างกระตือรือร้น

Vaughan, W. (๒๐๐๒ : ๓๕๙-๓๖๓) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนแบบร่วมมือต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนผิวสี โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ผู้ทดลองได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันแบบร่วมมือในวิชาคณิตศาสตร์ ตลอดภาคการศึกษาและทำการทดสอบนักเรียนในสัปดาห์ที่ ๕, ๙ และ ๑๓ ปรากฏว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ดีขึ้น

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการดังนี้

๑. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร : ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือเด็กนักเรียน ระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
- กลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เลือกแบบเจาะจง จากระดับชั้นที่มีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด จำนวน ๑๘ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

๑. สมุดบันทึกพฤติกรรมนักเรียนเป็นเครื่องมือที่ถูกสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากเอกสารในการสร้างเครื่องมือวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูล และแนวทางในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งภายในสมุดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนประกอบไปด้วย ประวัติส่วนตัว ตารางบันทึกความก้าวหน้าในการเรียน เมื่อสร้างเครื่องมือเรียบร้อยแล้วจึงนำสมุดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ และแก้ไขข้อบกพร่อง จากนั้นจึงนำไปจัดพิมพ์และลงบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

๒. แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำตามขั้นตอน โดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษา (กรมวิชาการ ,๒๕๕๔) เป็นแนวทางในการดำเนินงานประกอบกับการศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล บันทึกหลังสอน นำแผนจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรง ความถูกต้องเหมาะสม และข้อบกพร่องของแผนจัดการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะต่างๆ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้จริงกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่๓

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียดของการวิจัยไว้ สี่ขั้นตอนดังนี้ หนึ่งขั้นตอนศึกษาปัญหา สองขั้นสร้างกระบวนการเรียนรู้ สามขั้นนำไปใช้ สี่ขั้นติดตามผลการดำเนินการกระบวนการ

ขั้นตอนที่หนึ่ง ขั้นศึกษาปัญหา เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยค้นหาปัญหาที่แท้จริงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องอาทิ เช่น ผู้ปกครอง ครูในโรงเรียน เพื่อศึกษาปัญหาของนักเรียนโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และสมุดบันทึกประวัติของนักเรียน โดยผู้ปกครองและครูผู้สอน

ขั้นตอนที่สอง ขั้นสร้างกระบวนการเรียนรู้ เป็นขั้นการนำข้อมูลหรือปัญหาที่ได้มาสร้างเป็นกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการวางแผนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียน ซึ่งศึกษาจากปฏิทินกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับนักเรียน ให้ตรงกับความต้องการของนักเรียน และมีการวางแผนกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ตรงกับเนื้อหาสาระของวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อให้ นักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่สาม ขั้นนำไปใช้ เป็นขั้นการนำรูปแบบกระบวนการเรียนรู้มาปรับใช้ในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาจากสถานการณ์จริง ศึกษาจากการลงมือปฏิบัติ ศึกษาจากกระบวนการทำงานกลุ่มศึกษาจากกิจกรรมต่างๆ และศึกษาจากชีวิตจริงของผู้เรียน

ขั้นตอนที่สี่ ขั้นติดตามผลการดำเนินการกระบวนการ ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อศึกษาพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่างๆ จากนั้นนำผลการสังเกตมาวิเคราะห์และสรุปผลการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑. ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้ปกครองในการร่วมมือกันติดตามพฤติกรรมของนักเรียนโดยบันทึกลงในแบบบันทึกพฤติกรรม

๒. ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนลงในแบบบันทึกพฤติกรรม

๓. จัดส่งแบบบันทึกพฤติกรรมให้ผู้ปกครองบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อดูพัฒนาการของนักเรียนว่ามีพฤติกรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นหรือไม่

๔. การบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน

๕. นำข้อมูลการบันทึกพฤติกรรม การสังเกตมาวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำและวิเคราะห์กระบวนการห้องเรียนวิธีพุทธสามารถแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับนักเรียนได้หรือไม่

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๑. ขั้นเตรียม แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ ๒-๖ คน แนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน ระเบียบของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม หรืออาจจะฝึกทักษะพื้นฐานของนักเรียนบางอย่าง

๒. ขั้นสอน ครูนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูล และมอบหมายภาระงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม โดยใช้ใบงาน

๓. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน โดยแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อกันรับผิดชอบ เพื่อร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานกลุ่ม ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ครูอาจใช้เทคนิคการจัดกิจกรรม รูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นการทำกิจกรรมแบบร่วมมือ เช่น ผังแตกรัง, ลูกเสือจำแลง, จิ๊กซอ, STAD, TGT เป็นต้น...ซึ่งเมื่อเลือกใช้กิจกรรมใดแล้วขั้นตอนการทำกิจกรรมของนักเรียนจะปรากฏในใบงาน

๔. ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ระดับหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยการประมวลเนื้อหาจาก ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรม สมุดบันทึกพฤติกรรม การทำกิจกรรมต่างๆตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเขียนพรรณนาความแล้วแยกเป็นหมวดหมู่ ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาสาเหตุปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ , การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ในการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งนอกจากนี้ผู้วิจัยได้ขอกว่าสภาพพฤติกรรมของนักเรียนระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สภาพพฤติกรรมของนักเรียน

นักเรียนระดับระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น ๑๙ คน โดยมี คุณครูธีระพล แก้วกุลบุตร เป็นครูที่ปรึกษา ซึ่งมีบทบาทในการดูแลนักเรียน และผู้วิจัยเอง เป็นครูที่ปรึกษา ของนักเรียนระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ ๓/๑ ทำให้สามารถรับรู้พฤติกรรมของนักเรียนได้ดี ในส่วนของการเยี่ยมบ้าน และการสัมภาษณ์จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ค่อนข้าง หลากหลาย และสามารถแยกพฤติกรรมด้านการเรียนออกเป็น ๓ กลุ่มคือ

กลุ่มที่ ๑ ประกอบด้วย

นางสาวกนกพร ตาลาคุณ
นางสาวกนกวรรณ จันทประสาร
นางสาวกัญญารัตน์ เทียมราช
นางสาวกิตติธาดา บุญซ้อน
นางสาวชนิกานต์ หมั่นบ่อแก

กลุ่มที่ ๒ ประกอบด้วย

นางสาววิจิตรดา อินทรวาริช
นางสาวธิดา ทองชาติ
นางสาวพรธิภา จันทะกิจ
นางสาวพรรณอร กัลยาไส
นายภาณุสิน วรวงศ์

กลุ่มที่ ๓ ประกอบด้วย

นางสาวสรสิน เชือกทอง
นางสาววรรณรดา วัชรราช
นางสาวรวงคณา อ่ำอ่อน
นางสาววิษญาพร นวนพัคตร์
นางสาววิชุดา พลมีศักดิ์
นางสาววิวรรธนา นาใจทอง
นางสาววิลาวัลย์ พันล้ำ
นางสาวศศิณิภา สีเสด
นางสาวศิริภาณี พัฒนสุข

จากการลงเยี่ยมบ้านได้พูดคุยกับผู้ปกครองพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ที่ฐานะที่ยากจน นักเรียนส่วนใหญ่ต้องทำงานเกษตรเพื่อช่วยเหลือครอบครัว และจากการสังเกตพฤติกรรมในการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งจากการสอบถามนักเรียน มีการวิเคราะห์พฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียนพบว่านักเรียนไม่ค่อยชอบวิชาประวัติศาสตร์เนื่องจากเป็นวิชาที่ต้องใช้ความจำ และเป็นวิชาที่น่าเบื่อสำหรับนักเรียน จึงทำให้นักเรียนไม่ค่อยสนใจในการเรียน เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ชอบความสนุกสนานมากกว่าการเรียนแต่เนื้อหาทำให้นักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน นักเรียนจะมีความสนใจในกิจกรรมมากกว่าเนื้อหาที่ได้เรียน และจะมุ่งประเด็นไปสนใจในสิ่งที่ตนเองชอบมากกว่า จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ต่ำ

กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ระดับระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเป็นผลสะท้อนมาจากกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเน้นการสอนในวิธีการสอนแบบร่วมมือ เพื่อทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากการสังเกตการสัมภาษณ์ โดยจะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักเรียนเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมค่อนข้างหลากหลายดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น สภาพปัญหาที่พบในภาคเรียนที่ ๒ นักเรียนค่อนข้างมีปัญหาในเรื่องของการขาดสมาธิในการเรียน รับรู้ เรียนรู้ในการเรียนค่อนข้างช้า ว่องแวก และมักเผลอไปกับสิ่งยั่วยุภายนอกได้ง่าย ขาดความรับผิดชอบในการทำงาน จากพฤติกรรมในภาคเรียนที่ ๒ ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ทำงานภายในห้องเรียน ปัญหาที่พบ คือปัญหาของการขาดความรับผิดชอบ ไม่มีสมาธิในการเรียน จึงไม่สนใจต่อการเรียน ไม่มีสติ อ่านหนังสือไม่ออก ไม่เข้าใจในเนื้อหา จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียนหนังสือได้รู้เรื่อง แต่จะชอบทำกิจกรรมอื่นๆนอกห้องเรียนมากกว่าการเรียนเนื้อหาในชั้นเรียน ผู้วิจัยจึงได้แก้ไขปัญหาใหม่โดยการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่ม โดยที่ในกลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันทรัพยากร ให้กำลังใจแก่กันและกัน คนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อผลการเรียนของตนเองเท่านั้น แต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น

บทที่ ๕

บทสรุปเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาและข้อเสนอแนะ

จากผลของการศึกษาวิจัยเรื่อง การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ สังเกตพฤติกรรมและเขียนพรรณนาความ มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และได้ใช้กระบวนการห้องเรียนวิถิพุทธในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้นักเรียนได้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผ่านกระบวนการห้องเรียนวิถิพุทธให้กับนักเรียนระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ จะเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการวิจัยในครั้งนี้มีขั้นตอนที่สำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มมากขึ้นดังนี้ ๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น โดยเริ่มจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และสัมภาษณ์พฤติกรรมจากนักเรียนในห้องเรียน จากครูที่เกี่ยวข้อง ๒. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ๓. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยเน้นการร่วมมือ ๔. ประเมินผลการจัดการเรียนรู้จากกระบวนการร่วมมือ ๕. การศึกษาผลรวมของการเรียนรู้จากกระบวนการร่วมมือ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปบทสรุปเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาดังนี้

กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ของนักเรียนระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งการพัฒนาเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มสมาชิกในกลุ่มจะประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน ซึ่งสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีส่วนร่วมในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยนักเรียนแต่ละคนจะต้องพยายามทำความเข้าใจเนื้อหาทุกประเด็น นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนอยู่ในระดับเก่งจะต้องให้ความช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มที่มีความสามารถทางการเรียนอ่อนกว่าให้เข้าใจด้วยการชี้แจง อธิบาย ยกตัวอย่างประกอบ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสามารถคิดได้ด้วยตนเอง และเป็นกิจกรรมที่เน้นการทำงานกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการทำงานที่มีเป้าหมายร่วมกัน ทำให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญ มีบทบาทเท่าเทียมกัน จึงมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้กลุ่มของตนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือจะมีการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มย่อยและนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมาคำนวณเป็นคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ซึ่งส่งให้นักเรียนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้ทุกคนในกลุ่มได้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนทำให้ได้มาซึ่งการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่มสูงสุด สอดคล้องกับ วิชา เล่าเรียนดี (๒๕๔๕ : ๑) ได้กล่าวว่า เมื่อนักเรียนได้ทดสอบย่อยเป็นรายบุคคล คะแนนที่ได้จะถูกเปลี่ยนเป็นคะแนนกลุ่ม เป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนตั้งใจเรียน และช่วยเหลือเพื่อสมาชิกให้เรียนรู้ในสิ่งที่ครูสอนอย่างแจ่มแจ้ง ถ้านักเรียนต้องการให้กลุ่มประสบความสำเร็จจะต้องช่วยเหลือกันและกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่ม

ทำให้ดีที่สุด และนอกจากนี้ยังมีการเสริมแรงซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ในการเรียนรู้นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้ฝึกฝนทักษะเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ด้วยการทำใบงาน การตรวจคำตอบ ทำให้นักเรียนเห็นถึงความก้าวหน้าของตนเองและกลุ่มอย่างชัดเจนรวดเร็ว นับว่าเป็นการเสริมแรงทางบวกที่ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสริมแรงในลักษณะของการให้รางวัล การให้คำชมเชย การให้กำลังใจ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับคะแนนสูงมีความขยัน เอาใจใส่การเรียนมากขึ้น เพื่อรักษาระดับคะแนนของตน ส่วนนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำก็จะตั้งใจเรียนและพยายามทำคะแนนให้สูงขึ้นกว่าเดิม

จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีแบบกลุ่มร่วมมือ มีคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และโดยรวมมีคะแนนพัฒนาการของกลุ่มในแต่ละครั้งอยู่ในระดับคุณภาพที่ดีเยี่ยมอย่างเชื่อถือได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ระดับหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในงานวิจัยเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ค่อนข้างหลากหลายจำเป็นต้องใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนตามถนัดและความสามารถของผู้เรียน หากผู้เรียนมีความสนใจหรือถนัดในสิ่งใด ผู้เรียนย่อมมีเจตคติที่ดี และมีความคงทนในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่น่าสนใจและสมควรทำการศึกษา ดังนี้คือ

๑. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายต่อพฤติกรรมของนักเรียน

๒. ควรนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ไปเปรียบเทียบกับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบอื่นๆ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัย

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ครั้งแรก โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕.

บุญชม ศรีสะอาด. รศ.ดร.การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร. สุวีริยาสาส์น จัดพิมพ์, ๒๕๓๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ ๔ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ.ปยุตฺโต). พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงขยายความ). พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙.

_____.สู่การศึกษาแนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ครั้งที่ ๖ สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม. บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๘.

_____.รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ครั้งที่ ๔. บริษัท ออน ป้า จำกัด, ๒๕๔๘.

พรพิมล พรพิระชนม์ ดร. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สงขลา: เหมการพิมพ์สงขลา ภาคหลักสูตร และการสอนคณะศึกษาศาสตร์, ๒๕๕๐.

พุทธทาส. คู่มือมนุษย์ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๔๙๙. ยุทธ ไกยวรรณ. ผศ.ดร. เทคนิคการสอนและวิธีการ. กรุงเทพมหานคร.ครั้งที่ ๑ พิมพ์ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๑

พระราชวรมณี (ป.อ.ปยุตฺโต,) ทางสายกลางของการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๓๐), หน้า ๗๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม , พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๒๙๕-๒๙๗.

ผศ. รังสรรค์ บุชยะมา, เอกสารการจัดการการเรียนรู้, (กรุงเทพ มหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏ ธนบุรี, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗.

อาสาสมัครผู้เขียนวิกิพีเดีย, ฤทธิการเรียนรู้, ([http:// www.th.wikipedia.org/windex.php](http://www.th.wikipedia.org/windex.php)).

